

Però en temps més recent hi ha hagut altra vegada bons gravadors, tècnica que el mestre Xavier Nogués va ensenyar durant la seva estada a la ciutat com a professor de la matèria a l'Escola Superior de Paisatge, un centre instaurat per la Generalitat republicana que malauradament va tenir una vida efímera. Tot i això, els ensenyaments del mestre varen ser aprofitats i un bon nombre de gravadors han tingut la ciutat com a marc de creativitat. Aprofitant, doncs, la tradició olotina en l'obra gràfica, la centenària societat local Centre Catòlic va

instaurar l'any 1996 el concurs internacional de gravat El Caliu, amb l'objectiu de divulgar-ne la tècnica. La iniciativa ha tingut un bon ressò, com ho han demostrat les mostres realitzades. En la d'enguany s'exposava una escollida selecció de les 218 obres rebudes de diversos països. Tot plegat insinua la consolidació del concurs —que ha arribat a la seva cinquena edició—, tant en el nostre país com fora de les nostres fronteres. El Caliu s'ha fet coincidir amb una sèrie d'actes entorn del gravat, com el que premiarà anualment la trajectòria d'un gravador, amb la

col·laboració de la Fundació Xavier Nogués, que enguany ha estat per a Joan Barbarà (1927), artista d'una llarga trajectòria i excel·lent professional, com es va poder veure en l'exposició a la sala Oberta. Paral·lelament, la sala La Carbonera va exposar l'obra de Jaume Pla (1914-1995), considerat un dels millors gravadors del segle en el nostre país. I encara es van poder visitar dues mostres més: l'una d'ex-libris, amb part dels gravats presentats a la convocatòria *Ex-libris per al segle XXI*, que aplegava una àmplia representació d'artistes d'arreu del món; l'altra, una selecció de gravats del fons del Museu Comarcal de la Garrotxa, on es presentava amb imatges el procés d'estampació, una activitat poc coneguda i que aquest tipus d'exposicions ajuden a divulgar.

Joan Sala

Quatre províncies

Tant de temps de parlar de la Catalunya comarcal i d'oposar-la a la Catalunya de les províncies hauria hagut de servir per saber una mica millor quantes regions voldríem. Però, sobre aquest tema, en aquest país tot ha estat sempre o provincial i imposat, per entendre'ns, de lluny, o, més aviat, utòpic i provisional; amb propostes d'aquelles que, si semblava que agradaven, era perquè no hi havia gaire ningú que acabés de veure-les possibles. De les dinou vegueries en què es va dividir en un moment o altre el Principat dels temps medievals, vam passar als dotze corregiments de Felip V, als quatre departaments del mariscal Augereau i, d'ençà de 1833, després de diferents propostes i experiments, a les quatre províncies que han perdurat fins als nostres dies. I és no sé si curiós, trist o allisonador constatar com, tot i que no ha acabat d'agradar mai a gaire ningú, aquesta divisió provincial ha estat força més sòlida que la de molts municipis, moltes comarques i, per descomptat, que les vegueries. De les vegueries, n'ha canviat fins i tot el nom. Per dir-ho de pressa i sense voler matisar: de les nou regions en què, seguint una ponència encapçalada per Pau Vila, la Generalitat va dividir l'any 1936 el país, vam passar a les vuit que apareixen a la GEC, i a les sis —o, si comptem la del Pirineu, set— de què parlen avui els geògrafs, els diaris i també els polítics. Tard o d'hora, seran una realitat. Ho hem d'esperar. El problema és que sembla que ben pocs dels gironins d'aquesta gran Girona que mor als Pirineus, a les Guàrdies o al mar posem mai en dubte on acaba de veritat la Selva. I això encara que acabar una regió o una comarca, com van fer aquells que es van inventar la província, amb un riu com la Tordera no hauria de convèncer a ningú. Als d'aquí, segur que no: tots sabem que el Montsià, per exemple, és a l'altra banda de l'Ebre. No ho van creure, ben pensat, cap dels homes de la nostra Església, però, en canvi, sembla que a nosaltres ja ens va bé. Què és el que ho fa? Una mentalitat provinciana que no ens agrada dir que tenim? Un conformisme mal dissimulat? O la inconfessada convicció que aquest país l'acaben sempre ordenant uns altres?

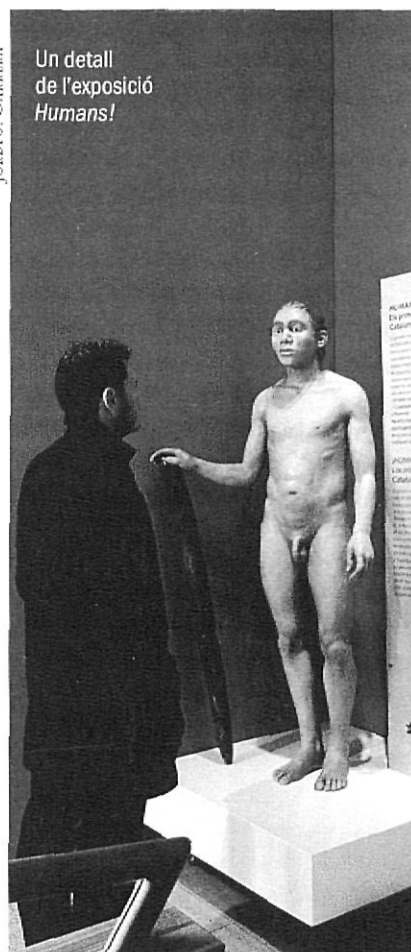
Xavier Cortadellas

Els primers pobladors de Catalunya

Entre el 22 de novembre de 2000 i el 7 de gener d'enguany s'ha pogut veure l'exposició *Humans! Els primers pobladors de Catalunya*, instal·lada a la Sala Girona de la Fundació «la Caixa».

Es tracta d'un muntatge itinerant, realitzat per investigadors de la Universitat Rovira i Virgili de Tarragona, en què se'ns ofereix una visió dels primers pobladors del que avui dia constitueix el territori català. Aquesta mostra ha estat construïda a partir de les evidències arqueològiques i paleontològiques recuperades fins

JOEDI S. CÀRRERA

Un detall de l'exposició *Humans!*

al present a les comarques catalanes, la descoberta de gran part de les quals ha estat possible gràcies als treballs de l'Associació Arqueològica de Girona, a la qual l'exposició vol retre homenatge. *Humans!* s'estructura entorn de diversos eixos divulgatius que fan referència a uns quants aspectes d'aquestes societats preèrites: — La bioantropologia de les diferents espècies del gènere humà que habitaren casa nostra. A més de la caracterització física dels diferents homínids, es planteja una revisió de les hipòtesis sobre l'origen del poblament europeu, d'actualitat arran de la descoberta de restes d'*Homo antecessor* de prop de 800.000 anys d'antiguitat als

jaciments de la Sierra de Atapuerca (Burgos).

— El desenvolupament tecnològic d'aquestes societats, exemplificat (o simplificat?) a partir de la complexitat dels mètodes seguits en la manufactura de l'instrumental lític.

— Els diferents tipus de jaciments arqueològics. Mitjançant la relació entre el tipus d'habitatge, el seu emplaçament, i les característiques paisatgístiques i recursos disponibles en el seu entorn, s'estableixen diversos models d'interacció entre els grups humans i el medi on aquests sobreviueren, i s'atorga una funcionalitat específica a l'ocupació prehistòrica d'indrets concrets. És en aquest àmbit on es mostra el paper clau que tingué el control del foc com a energia calorífica, lumínica i transformadora en els hàbits alimentaris i laborals, així com en l'estructuració de l'espai intern dels habitatges i en l'organització social.

Tot això es mostra a través de recursos didàctics notables, entre els quals destaca la reconstrucció figurada de diverses escenes quotidianes mil·lennis enrere, però al mateix temps cal lamentar la mala qualitat d'alguna de les reproduccions de les restes arqueològiques exposades. Una altra mancança evident és que la sala destinada a l'exposició no ofería un espai prou gran per tal de poder presentar els diferents àmbits amb suficient claredat i fer-los més entenedors, tal com queda recollit en una frase escrita al llibre de visitants: «un espai massa petit per a un període tan vast de la humanitat».

Xavier Terradas i Batlle

El paper del transport marítim

Els dies 15 i 16 de desembre de 2000 se celebraren a Palamós, sota el títol d'*El transport marítim de cabotatge a la Mediterrània*, les Segones Jornades de Marina Tradicional Promediterrània.

Les Jornades van ser organitzades conjuntament per la Càtedra d'Estudis Marítims —creada recentment per la Universitat de Girona i l'Ajuntament de Palamós— i L'Estrop, Associació per al Patrimoni Marítim de la Costa Brava.

Durant les dues sessions de treball es presentaren onze ponències des de diferents àmbits d'estudi i es posaren en comú els coneixements sobre el passat i el present d'aquest tipus de transport. De les ponències i de les aportacions dels diferents assistents se n'extreuen unes

Rafael, embarcació tradicional de transport de cabotatge amb vela llatina.

